

AFSAM e-bülten

Afrika Stratejik Arařtırmalar Merkezi Bülteni

Afrika Gündemi

www.afsam.org

Ağustos 2012

Yıl:1 Sayı:2

AFRİKA'DA MİSYONERLİK

Münir İkbal

munirikbal@afrika.com.tr

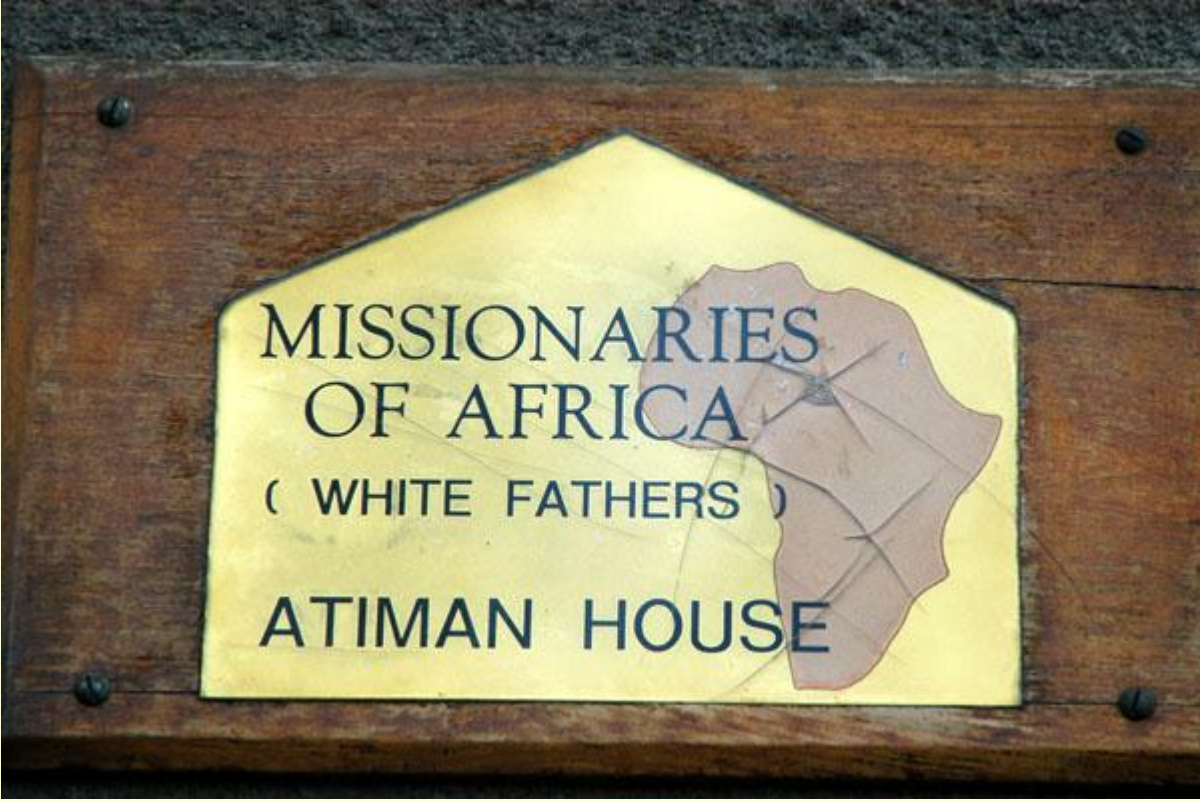
AFRİKA'daki misyonerliğin temellerini anlamak için misyoner faaliyetlerle sömürgeciliğin ilişkisini birlikte değerlendirmek gerekir. Coğrafi keşiflerle başlayan sürecin dinî temelleri ve bu coğrafi keşiflerin neticesi olan sömürgeciliğin insanların fikirleri ve duyguları üzerindeki etkileri bunun somut bir göstergesidir. Misyonerliğin kara kıtada elde ettiği neticelerin bu hareketi daha iyi anlamamız için bir ipucu olabileceği kanaatindeyim.

Misyonerler girdikleri yerlerde halka yönelik meşruiyetlerini o bölge halkının ileri gelenleri eliyle kazanmaktalar. Misyonerlerin getirdikleri yeni dine karşı yerel dinleri ile direnemeyen Afrikalılar, sonunda ya Hıristiyanlaşmış ya da bu misyoner kiliselerinden ayrı kiliseler kurmuşlardır. Misyonerler iki şeyi çok iyi gözledi ve uyguladı: Birincisi Afrika yerlilerinin sevdiği müzikleri kilise ilahilerinde ritim olarak kullanmaları, ikincisi ise ülkenin kültür ve sosyal yapısını çözümleyen çalışmalar ışığında bir hareket tarzı belirlemeleridir. Misyonerler sosyoloji, antropoloji ve etnoloji gibi disiplinlerdeki çalışmaları kendilerine rehber edindiler. Örneğin Papa, Afrika'daki misyonerlik çalışmalarında kullanılmak üzere yer haritasının çıkarılması için 1920 yılında bir etnografi görevlendirmişti.

İşbirliği

Misyonerlik faaliyetlerinde bulunan çeşitli kiliselerin birbirleriyle bu konuda bir çekişme ya da rekabet içine girmemeleri de önemli bir nokta. Her bir kilisenin gidip kendi misyoner teşkilatını kurduğunu, farklı kiliselere bağlı misyoner okullarından anlayabiliriz. Misyonerlerin sosyo-ekonomik aktiviteleri insanların kiliseye katılmasında büyük bir rol oynadı. Siyasî güç Afrika'da dinlerin yayılması için önemli bir faktördür. Sömürge öncesi Afrika ülkelerinde monarşi ya da kabile yönetimleri vardı ve insanlar da kabilenin efendisinin dinine tâbi oluyorlardı. Sömürge yönetimleri kurulunca önce kabile şefleri Hıristiyanlığı kabul ettiler, sonra da kabilenin üyeleri. Sömürge yönetimleri, üniversite yönetimleri ve misyonerler tarihin en büyük işbirliklerinden birini yaparak kara kıtanın en ücra köşesine bile ulaştılar. Üniversitelerin hazırladıkları sosyolojik, arkeolojik ve antropolojik çalışmaların sonuçlarını kullanan misyonerler, ülkeye nüfuz ederek sömürge yönetimlerini meşrulaştırdılar; onlar da koskoca bir kıtanın kaynaklarını beyaz adamın ülkesine taşıdılar. Misyonerler kendilerini destekleyen kurumlara, desteklerinin karşılığında rapor göndermek zorundaydılar. Bu raporlardaki asıl amaç farklılıkları idrak etmek değil, kendi doğrularını teyit etmektir.

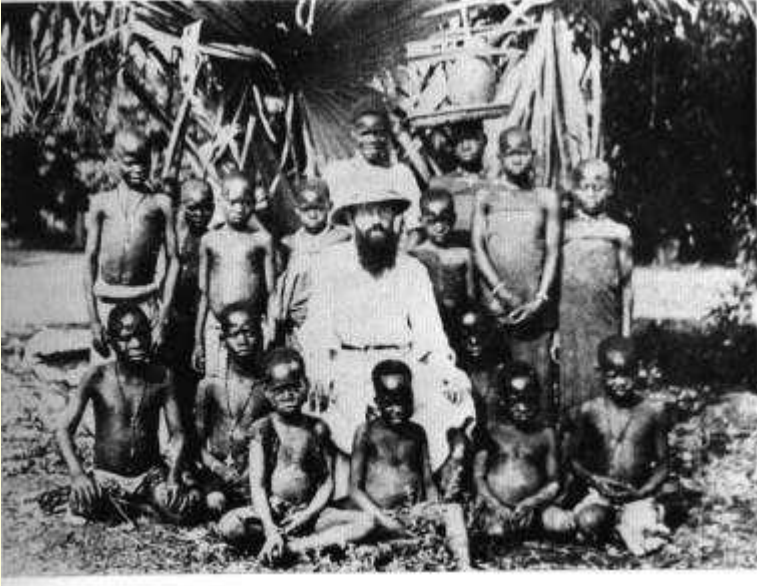
Müslümanlar ve Misyonerlik

Geçmişte bir Müslümanın aklını kaybetmedikçe Hıristiyanlığı kabul edeceği ihtimalini düşünmezdik. Fakat misyonerlerin Afrika'da elde ettikleri neticelere baktığımız zaman maalesef işin öyle olmadığını görüyoruz. Bir zamanlar Müslüman nüfusun yüzde altmıştan fazla olduğu Mozambik'te bugün Müslüman nüfus yüzde yirmilerde. Bir zamanlar yüzde yetmişlerin üzerinde Müslüman nüfus olan Malavi'de bugün

resmî olarak yüzde yirmi, gayri resmî olarak da yüzde kırk oranında Müslüman var. Aradaki nüfus ise misyoner faaliyetlerle din değiştirdi. Yerli halktan seçilip getirilen öğrenciler kendi dillerinde halkına hitap edecek papazlar olarak yetiştiriliyor. Burada enteresan olan ise Papalığın direkt olarak bu çalışmalarını organize etmesidir.

Misyonerler Hıristiyanlığı kabul ettiremeyeceklerini anladıkları kimi yerlerde de hem Hıristiyan figürlerinin, hem de İslamî öğelerin bulunduğu ibadethaneler inşa ediyorlar. Mesela Ruanda'da kapısının girişinde hem hilâl, hem de haç bulunan bir yapı görebiliyorsunuz. Bu tarz faaliyetleri ise İsmailî, Kadıyanî ve Bahaî gruplar eliyle yapmaktalar. Afrika'da II. Vatikan Konsülü'nden bu yana Hıristiyan oranı yüzde dört yüz arttı. Son iki yılda ise 300 bin Müslüman Hıristiyan oldu.

Misyonerler aynı zamanda İslam'la alakalı konularda da aktifler. Kur'an-ı Kerim'in Sevahiliceye ilk tam çevirisi Canon Godfrey Dale adlı bir misyoner tarafından yapıldı. Bu kişi Zanzibar'daki Orta Afrika Misyonerlik Teşkilatı'nda 1889'dan 1925'e kadar çalıştı ve İslam üzerinde çalışan en önemli misyoner bilgin oldu. Bir Müslümanın Sıvahilice'ye ilk Kur'an tercümesi ise 30 yıl sonra, 1953 yılında M. A. Ahmedî tarafından yapıldı.

Misyonerlik ve Apartheid (İrkçılık/Ayrımcılık) Rejimi

Apartheid, 1935 yılındaki misyonerlik politikasında kendisine haklı bir zemin bulmuştu; ancak teolojik temeller de bulması gerekiyordu. Yeni-Kalvinist düşünce Apartheid'i haklı çıkaracak teolojik temelleri sağladı. Avrupalı beyazların Güney Afrika'ya geldikleri ilk iki yüzyılda Kalvinist oldukları hatırlatıldı. Kalvinist ideolojiyi Boer (Güney Afrika'daki Hollandalı çiftçiler)lere atfeden ilk kişi David Livingstone'du. Bu kişi, Afrika misyonerliğinin öncülerindendi ve Afrika'nın kalbini Avrupa'ya açan kişi olarak kabul edildi. 1939'da Rev. J. G. Strydom "Apartheid İnanç Meselesi" başlığı altında şunları yazıyor: "Bizim Kalvinist inancımız ayrıca bu Apartheid'le de ilgilenir. Kimileri Kitab-ı Mukaddes zemini üzerinde sürdürülen Apartheid'i hatalı buluyor. Halbuki biz Apartheid'in Tanrı'nın Sözü'nün temellerinde olduğuna inanıyoruz. Çünkü O, milletlerin ayrılmasını istedi." 1942'de Güney Afrika

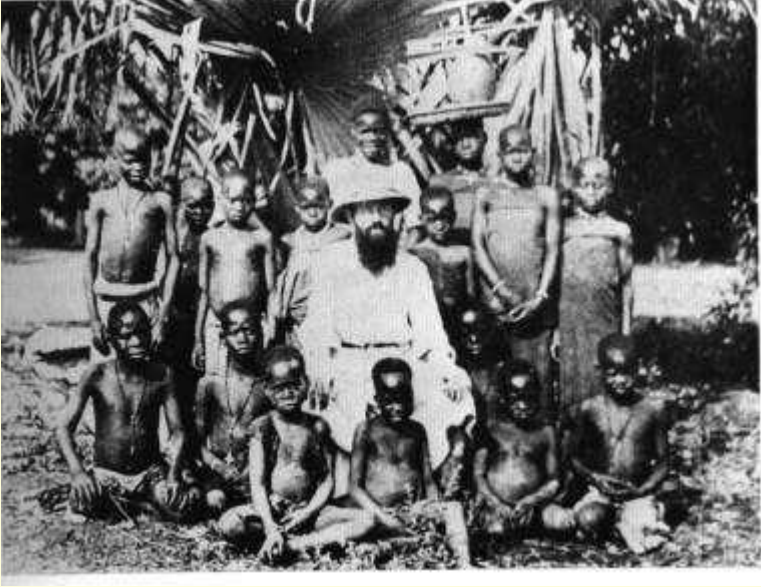
Cumhuriyeti’nde Apartheid kanunlarını hazırlayan komisyon Federal Misyonerlik Konsülü adında bir misyoner birliğiydi. Bu birliğin hazırladığı kanunlar altı yıl sonra Güney Afrika Cumhuriyeti’nde beyazların ırkçılığına dayanan 46 yıllık Apartheid rejiminin teolojik temellerini hazırladı.

Misyonerlik ve Medenîleştirme(!)

Misyonerlikle aydınlanma ve medenîleşme hep birlikte kullanıldı. Üç C olarak kodlanan “Hıristiyanlık, medeniyet, ticaret” (*Christianity, Civilization, Commerce*) Afrika’nın modern zamanlardaki tarihinde birlikte anılmak zorundadır. Bunun bir yansımasını Madagaskar Kralı Radama Manjaka’nın İngiliz Kralı’na yazdığı mektupta görebiliriz: Kral, halkına İncil’i ulaştırarak aydınlatacak, mutlu olmanın manasını ve -zorla değil tam tersine misyonerlerin anlayışının ışığında- Hıristiyanlığı öğretecek misyonerleri davet ediyordu. Bu, Papa’nın da dikkatini çekmiş ve “hakiki imanı Malagasilere öğretmeleri için Roman Katolik misyonerlerine izin verdiğinden kutsal teşekkürlerini bildiren bir mektup göndermişti.” Yönetici, tüccar, çiftçi gibi sömürgeci faaliyetlere katılanlar sömürü faaliyetlerinin maddî tarafıyla ilgilenirken, misyonerler medeniyetin irfanı(!) için sömürgeleştirme gayesine yöneldiler.

Son yüzyıldaki Hıristiyan nüfus oranlarına baktığımız zaman misyonerlik çalışmalarının neticelerini görebiliyoruz. Afrika’da 1900’de nüfusun yüzde yedisi Hıristiyanken, bugün bu oranın yüzde 50’nin üzerinde olduğu söylenmekte. Papua Yeni Gine’de 1950’de yüzde 1 olan Hıristiyan oranı 2003’e geldiğimizde yüzde 97’dir. Amerika her yıl misyonerlik çalışmaları için 145 milyar dolar harcıyor. Geçen yıl Papa yedi defa Afrika’ya geldi ve Hz. Meryem’i Afrika’nın Kraliçesi olarak ilan etti. Şu anda Afrika’da en hızlı gelişen kilise Roma Katolik Kilisesi’dir. Hıristiyanlıkta caiz olmayan çok eşliliğe Afrika için izin verildi. Afrika’da bir Katolik papazın kırk eşi var mesela.

Misyonerlerin Taktikleri

Misyonerlerin en önemli özelliklerinden biri de tek bir toplulukla ya da sembolik ritüellerle mücadeleye girmemeleridir. Misyonerlerin çoğunlukla girdikleri bölgelerde zaten dinî çatışmalar ya da yönetenle yönetilen arasında çatışmalar mevcuttu. Bu çatışmaların olduğu bölgelerdeki taraflar, kavramsal mücadelede diğerini mağlup edebilmek için misyonerleri kullanmışlardır. Ngoni şefleri, Chewa (daha çok Malavi’de olmakla birlikte Zambiya ve Zimbabve’de de yaygındır) kültürüne saldırırken misyonerleri müttefik olarak kullandılar. Sömürge yönetiminde Hıristiyanlığı seçmenin manası, sömürgeciliğin sosyal ve ekonomik gerçekliğinde hayatta kalmak ve başarılı olmaktı. Emperyalizmin teolojisini misyonerler oluşturdu.

Şimdi ise Afrikalı yerliler, misyonerleri, “Tanrı’nın İnaneti” altında medenî gücü kötüye kullandıklarını ve günah işlediklerini kabul etmeye çağırılmaktalar. Dahası Afrika’daki birçok hastalık, sorun ve uğursuzluğun kaynağı olarak da misyonerler görülüyor. “Avrupalı Tanrı felaketi Afrika’ya nasıl getirdi?” sorusu ise dillerden düşmemektedir.

(Devam edecek)